

УДК 070.1(049.3)

**Добривоје Станојевић**Факултет политичких  
наука, Београд

### ГДЕ СЕ КРИЈУ ТАЈНЕ НОВИНАРСКЕ

**Приказ књиге: Зоран Јевтовић, Радивоје Петровић, Зоран Арачки, *Жанрови у савременом новинарству*, „Јасен“, Београд, 2014**

Више никада не запањује чињеница да се новинарство све брже преображава. Отуда су драгоцене стручне посвећености Зорана Јевтовића, Радивоја Петровића и Зорана Арачког истраживањима жанрова, најдрагоценијим и најтежим, а најмање популарним. Њихова

књига, стога, јесте својеврсни одмерени осврт на традиционално новинарство, али и обавештени улазак у просторе модерних минуциозних истраживања новинарских жанрова.

Усмерена против једносмерног информисања и пропаганде, она намеће и многа паралелна питања о глобализацијским и, често, неуравнотеженим дигитализацијским променама. Једно од необичнијих разматрања, такође, јесте ненаметљиво приближавање метажанровским проблемима у завршном поглављу о будућности новинарства. Најзад, стално разарање и мимикрија жанрова јесте најупадљивија чињеница данашњег времена. Реципијент све чешће постаје строги критичар и упућени стваралац. Отприлике, као кад Ван Гог слика старе ципеле поред столице или Брак правоуглу лулу поред старинскога крчага, како је приметио Етјен Сурио.

Све опсежнија криза штампе о којој се говори, заправо, јесте и метафора о непрестаном ишчезавању традиције. Данас је тешко размрсити, а писци ове корисне књиге управо то покушавају, камо воде сва тајновита трчкарања за рејтинзона електронских и других медија. Такви покушаји недвосмислено упућују да смо на прагу снижавања, па и губљења, професионалних, а нарочито етичких стандарда. А питање етике је, у ствари, још увек, најважни-

је. Нема професионализма ако нема етике! Данас се тешко може наћи изучавацац жанрова, генолог, који би, на пример, објашњавао жанрове еротском страшћу за истином. Новинари се олако одричу метафора и могућих игривости чим се помене метафорички преображај жанрова. У ствари, као да неповратно греше. Заборављајући на игру они дубоко газе тереном нечијих интереса радећи управо за Непознатог Некога, како би рекао Мирослав Крлежа. На страницама ове књиге, управо зато, читалац се, посредно и непосредно, упозорава на непрестано мењање гледишта на пољу новинарства. На том пољу више нема светих ликова.

Новинарством, најзад, господаре интереси, али ипак је медијима назанимљивији управо део жанровских игара кад су непосредни интереси у другом плану. Томе се посвећује највише пажње. Свако ново жанровско усмерење постепено напушта стару описну методу постајући извесно полу-биће са погледом уназад и загледаошћу према дистопијској будућности. Отуда се у књизи подробно указује на чињенице конкурентског деловања различитих облика новинарства и могућу еклектичност нових медија. Проживљена прошлост и напета садашњост.

Истовремено, обликујући приче којима се голица знатижеља читаоца, новинар, некако, често жели да медијски *текст*

мери према животу, али да га не подређује стварности. Тако је увек некако изнад реалног и функционише по новим законитостима деловања јавног мњења. Тежећи наивно, према идеалу слободе савремено новинарство тиме најбоље показује како, суштински, није слободно. Будући да је недвосмислено тако, прилично је, највећим делом, безопасно. Ипак, данас се догађају и мала медијска чуда. Најпре у технолошком смислу. Потом у облику скривеног и паралелног деловања онога што је за сва времена записано руком професионалног новинара. Случај комедијант и овде има своју улогу. Ослонити се, међутим, сасвим на тумачење помоћу случајног, кад је реч о жанровима, било би превише брзоплето. Медијске посебности о којима се виспрено, духовито, занимљиво, са многим примерима, говори на страницама ове књиге тумачене су са осећањем да увек, кад се говори о писаној речи, постоје чињенице којих нисмо свесни баш увек. Све чешће савремено новинарство више замагљује него што открива збиљу.

Писци ове инструктивне књиге провели су добар део каријере у новинарству, на свим редакцијским пословима. У новинама, на радију и телевизији. Та чињеница има свој практични, али и непосредни стилски значај. Књига је писана јасно, прегледно, живописно а концизно. Истовремено је усклађена

са најновијим стандардима за уџбенике те врсте. У њој готово да нема произвољности ни есејистичке распричаности. Има подстицајних размишљања која чине да се књига чита и после стварног читања. Тако се, рецимо, извесним фаворизовањем интервјуа наговештава полемички интензитет приступа. Обликована без замки тзв. логичког априоризма, студија о којој је реч, оптимално спаја искуство и теоријску обавештеност. То је драгоцен драматични моменат књиге.

Погледајмо, наиме, и редослед излагања. У књизи се наговештава ново доба медија“ („У свету информација и медијског мишљења“, Професија новинар“, Дефиниције новинарства“, „Писање за медије“, „Наслови у штампи и РТВ најаве“, „Извори информација“, „Конференције за медије“ и „Саопштења за јавност“). Потом се подробно, после скоро више од две деценије застоја, разматрају новинарски жанрови. Најпре, поделом на фактографске (интервју, анкета, вест, извештај), аналитичке (коментар, уводник, колумна, чланак, новинска критика, карикатура) и белетристичке жанрове (репортажа, фељтон, цртица и портрет) упућује се прегледно на домен техничке производње жанрова. Давањем простора, са бројним примерима, интервјуима, вестима и извештајима предочена је тајна посвећености аутора овој проблематици.

Медијско време је само за тренутак заустављено. Оно незауствљиво већ иде даље.

Аутори увиђају и акрибично описују интердисциплинарност ове области. Они увиђају и уважавају појаву бескрајног мноштва размишљања о публицистичкој генологији која мора, хтела не хтела, да буде иновирана. Стога се брзо прелази са теоријских увода и увида у практичке предности и недостатке одређених жанрова, нарочито с обзиром на модерне рецепцијске промене. Реч је о томе да се у сваком случају успешно контекстуализује став и излаже прегледно мишљење које не оставља утисак неприкосновености. На тај начин књига обилује бескрајним мноштвом генолошких идеја. Оне колају, понекад, сасвим безуспешно покушавајући да се отргну од доминантне књижевне генологије. Духовно присуство шире схваћене књижевности као уметности речи и даље лебди над новинарством.

Писци *Жанрова у савременом новинарству*, дакле, знају да се налазе близу старетинарнице новинарских жанрова. Новинарска генологија брзо застарева. Због тога умешно издвајају идеје водиле као што је она о постојању зрелости све образованије публике. Повремено прожимање естетских намера новинара са основним циљем да, најпре, информишу, такође, говори о модерној оријентацији аутора, али и постоја-

њу својеврсног новог тржишта жанрова и другачије жанровске геометрије.

У овој књизи писци теоретичари не заклањају писце практичаре. Њихова практична и теоријска искуства су драгоцене. Говорећи о томе како треба и како нешто може, аутори се, посредно, на ивици нормативизма, налазе и у својеврсној новинарској исповедаоници, али и поетиколошкој недоумици. Такав приступ је, међутим, пожељан да би се уклонила општа места насилне објективизације. Писци су на довољно професионалном одстојању од своје праксе и довољно близу чињеницама непосредне стварности. Отуда њихова студија носи у себи мисао о битности привидно небитнога у новинарству, као и идеју о незаменљивости новинара ма о ком облику модерног медијског преиначења се говорило. Тако се њихов приступ сврховито индивидуализује и раздваја у скромном низу сродних покушаја.

*Жанрови у савременом новинарству* имају свој ритам скривене полемичности. Аутори ове књиге смишљено делују из другог личног плана да би указали на заједничко мишљење о темама којима се баве. Отуда налазе најбоље становиште за исказивање својих сазнања. Свесни да се сваким текстом може указати само на фрагменте сазнања, они не заузимају неприкосновена становишта. Далеко од опасности прекомерне грађе, аутори објективизују, колико је

то могуће у овој области, своја сазнања далеко од сваке интелектуалне интроспекције. Њихова аналитика бежи од произвољне разбарушености, а ипак је у оквиру праве мере неопходне за приказивање *ортодоксних становишта* и *апсолутних правила*. Сасвим примерено савременим медијским приступима. Ова студија о жанровима јесте враћање примарним медијским сензибилитетима, али и критичко сагледавање савремених медијских *анестезирања стварности*. Свака помисао на муњевиту еволуцију медија неопходно иде у прилог исказаној храбрости да се, данас, приступи било каквом жанровском разврставању у новинарству. Намера аутора није била да се само конвенционално испуни професорски дуг према студентима и широј јавности, већ и да се дође до ширег преиспитивања смисла данашњег схоластичког бављења новинарском генологијом. Овом књигом пружа се и делотворна подлога за називање обриса својеврсне модерне „науке“ о новинарским жанровима.

Држећи се основних намена на које су указали угледни професори, ова разматрања су, несумњиво, испунила очекивања. Са ових страница провејавају и побочна питања којима се указује на даља, самостална, истраживања ових аутора.

